

UCHWAŁA

Dnia 9 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Gudowski (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

Protokolant Katarzyna Jóskowiak

w sprawie z powództwa A. Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu
Inwestycyjnego Zamkniętego w W.

przeciwko R.B.

o zapłatę,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 9 czerwca 2017 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w G.

postanowieniem z dnia 13 grudnia 2016 r.,

"Czy wskazana w art. 505³⁶ k.p.c. utrata przez nakaz zapłaty na skutek wniesienia sprzeciwu mocy w całości odnosi się wyłącznie do całości roszczenia wobec tego pozwanego, który wniósł sprzeciw, czy też dotyczy również pozwanych, którzy sprzeciwu nie wnosili?"

podjął uchwałę:

Wniesienie sprzeciwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym powoduje utratę mocy nakazu zapłaty w całości w stosunku do pozwanego, który wniósł sprzeciw (art. 505³⁶ k.p.c.).

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym w elektronicznym postępowaniu upominawczym powód domagał się zasądzenia od pozwanych R. B. i S. W. solidarnie kwoty 2178,63 zł z odsetkami.

Sąd Rejonowy w dniu 1 kwietnia 2015 r. wydał nakaz zapłaty w elektronicznym postępowaniu upominawczym, w którym w całości uwzględnił powództwo. Od tego nakazu sprzeciw wniósł tylko S. W., który zaskarżył nakaz w całości i wniósł o oddalenie powództwa.

Postanowieniem z dnia 11 maja 2015 r. Sąd Rejonowy w L. przekazał sprawę do Sądu Rejonowego w G.

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym w stosunku do pozwanego R.B. Sąd Rejonowy oddalił powództwo. Powód w apelacji od tego wyroku wydanego w stosunku do pozwanego R.B. domagał się jego uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając apelację, Sąd Okręgowy powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniu prawnym przytoczonym na wstępie. Zagadnienie to sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy wobec treści art. 505³⁶ k.p.c. wniesienie sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu elektronicznym skutkuje utratą mocy całego orzeczenia wobec wszystkich pozwanych nawet w przypadku, gdy sprzeciw został złożony tylko przez jednego z nich.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 505³⁶ k.p.c. w razie prawidłowego wniesienia sprzeciwu nakaz zapłaty traci moc w całości, a sąd przekazuje sprawę do sądu według właściwości ogólnej. Brzmienie tego przepisu nie rozstrzyga jednoznacznie kwestii wynikającej z przedstawionego zagadnienia prawnego, mianowicie, czy pojęcie całości nakazu zapłaty odnosi się także do kumulacji podmiotowej, a nie wyłącznie do całości jednego roszczenia oraz kumulacji przedmiotowej.

Rozstrzygnięcie tej kwestii wymaga zatem rozważenia, czy wobec obowiązującej w procesie cywilnym zasady dyspozycyjności i samodzielności oraz wyników wykładni historycznej określenie, że nakaz zapłaty traci moc w całości, obejmuje również przypadek, gdy po stronie pozwanej zachodzi współuczestnictwo procesowe, a sprzeciw wniósł tylko jeden z pozwanych.

Rozwiązanie, polegające na utracie w całości upominawczego nakazu zapłaty, funkcjonowało już na tle Kodeksu postępowania cywilnego. Zgodnie z art. 504 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 2000 r., w razie wniesienia sprzeciwu we właściwym terminie, nakaz zapłaty tracił moc nawet wówczas, gdy sprzeciw był zgłoszony tylko co do części roszczenia lub przez jednego tylko ze współpозwanych o to samo roszczenie. Natomiast sprzeciw co do jednego lub niektórych roszczeń powodował uchylenie nakazu zapłaty jedynie co do nich.

Z dniem 1 lipca 2000 r. ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. 2000, Nr 48, poz. 554 ze zm.) w art. 505 § 2 k.p.c. wprowadzono unormowanie, że nakaz zapłaty traci moc w części zaskarżonej sprzeciwem. Sprzeciw jednego tylko ze współpозwanych o to samo roszczenie oraz co do jednego lub niektórych uwzględnionych roszczeń powoduje utratę mocy nakazu jedynie co do nich. Warto zauważyć, że na podstawie art. 504 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym do 1 lipca 2000 r.) ustawodawca wyraźnie zastrzegał, że nakaz traci moc także wówczas, gdy sprzeciw wnoszony był tylko przez jednego ze współpозwanych o to samo roszczenie, a *contrario*, gdyby takiego zastrzeżenia nie było, to nakaz traciłby moc tylko wobec tego pozwanego, który go zaskarżył. Na podstawie art. 505 § 2 k.p.c. przyjęto odwrotną regułę, a mianowicie wyraźnie zaznaczono, że sprzeciw jednego ze współpозwanych o to samo roszczenie powoduje utratę mocy nakazu tylko w części zaskarżonej.

Wykładnia historyczna zatem nie daje jednoznacznej odpowiedzi na postawiony problem.

Przy wykładni art. 505³⁶ k.p.c. niepodobna zignorować zasady dyspozycyjności oraz samodzielności, która nie pozwala na dokonywanie czynności procesowych bez wniosku (skargi) uprawnionej osoby.

Podstawowa zasada działania współuczestników została wyrażona w art. 73 § 1 k.p.c., która stanowi, że każdy uczestnik postępowania cywilnego działa w imieniu własnym. Wiąże się to z respektowaniem zasady dyspozycyjności. Działanie w imieniu własnym oznacza, że współuczestnicy zwykli nie reprezentują się wzajemnie. Czynność procesowa współuczestnika zwykłego jest skuteczna tylko wobec niego. Nie jest natomiast skuteczna wobec pozostałych współuczestników. Zatem w powiązaniu z art. 74 k.p.c. regulacje te zawierają zasadę samodzielności działania współuczestników w procesie. Wynika z niej, że działania poszczególnych współuczestników mogą wywierać skutek jedynie w stosunku do tych, którzy czynność procesową podjęli. Podobnie, zaniechanie dokonania czynności procesowej nie uniemożliwia dokonania tej czynności przez drugiego współuczestnika. W świetle tych regulacji każdy ze współuczestników działa na swoją rzecz, a więc zaskarża orzeczenie w swoim zakresie.

Z zasady samodzielności wynika, że środek odwoławczy wniesiony przez jednego ze współuczestników materialnych niejednolitych nie jest skuteczny wobec innych. Wyjątki w tym zakresie zostały wyraźnie przewidziane w ustawie, jak choćby w art. 73 § 2 k.p.c. dotyczącym współuczestnictwa jednolitego, czy art. 570 k.p.c. pozwalającym na wszczęcie postępowania opiekuńczego z urzędu. W przypadku elektronicznego postępowania upominawczego art. 505³⁶ k.p.c. nie może być uznany za wyrażne odstępstwo od zasady dyspozycyjności i samodzielności. Prawidłowe wniesienie sprzeciwu, o którym mowa w art. 505³⁶ k.p.c., oznaczałoby skuteczne zaskarżenie odnoszące skutek również wobec innego pozwanego tylko wówczas, gdyby istniał przepis pozwalający na dokonanie takiej czynności procesowej. Wobec tego, że brak takiego przepisu, wniesienie sprzeciwu w imieniu innej osoby, bez należytego umocowania, nie jest dopuszczalne.

Poza tym, art. 505³⁶ k.p.c. należy odczytywać w powiązaniu z art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych

wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: Konwencja), art. 2 i 78 Konstytucji. Nie sposób bowiem pominąć, że możliwość samodzielnego działania przed sądem jest jedną z podstaw sprawiedliwego procesu (art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 6 ust. Konwencji) i urzeczywistnia zasady sprawiedliwości społecznej w demokratycznym państwie prawnym (art. 2 Konstytucji). Uprawnienie do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji) zakłada m.in. prawo swobody decyzji w zakresie zaskarżenia tych orzeczeń i poddawania ich kontroli.

W świetle powyższych zasad art. 505³⁶ k.p.c. należy rozumieć w ten sposób, że wniesienie sprzeciwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym powoduje utratę mocy nakazu zapłaty w całości w stosunku do pozwanego, który wniósł sprzeciw.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak na wstępie.

kc